

آغاز آشنایی ایرانیان با فلسفه غرب از حوزه طهران

صدوقی سها آغاز آشنایی ایرانیان با فلسفه غرب را از حوزه طهران اعلام کرد و گفت: ایران تنها مملکتی است که در این عصر و زمانه توانسته سنت فلسفی را که از گذشته وجود داشته، زنده نگه دارد و ما با واسطه شاگردان حکمای بزرگ یونان هستیم و همان آکادمی یونان امروز در تهران برقرار است.

صدوقی سها آغاز آشنایی ایرانیان با فلسفه غرب را از حوزه طهران اعلام کرد و گفت: ایران تنها مملکتی است که در این عصر و زمانه توانسته سنت فلسفی را که از گذشته وجود داشته، زنده نگه دارد و ما با واسطه شاگردان حکمای بزرگ یونان هستیم و همان آکادمی یونان امروز در تهران برقرار است.

به گزارش خبرنگار مهر، منوچهر صدوقی سها از پژوهشگران حوزه حکمت و فلسفه طی سخنانی در اولین پیش نشست «همایش ملی حکیم طهران؛ نکوداشت مقام علمی آقاعلی مدرس زنوزی (حکیم مؤسس)» که دوشنبه 25 فروردین در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران برگزار شد، گفت: در مقدمه درد دلی داشته باشم مبنی بر اینکه ما می دانیم که هیچ علمی از تاریخ اش جدا نیست، نه از تاریخ خودش و نه از تاریخ حاملانش، به ویژه در فلسفه. متن فلسفه با تاریخ فلسفه و با تاریخ فلاسفه در عین اینکه مستقل هستند، از هم جدا نیست اما متأسفانه به شدت از این مسئله غفلت می کنیم و یا تاریخ فلسفه را با تاریخ فلاسفه خلط می کنیم.

وی در ادامه درباره حوزه طهران و نقش آن در تداوم تفکر فلسفه اسلامی گفت: حدود 200 سال است که در شهر تهران حوزه عظیم عقلانی به وجود آمده است و دامنه آن هرچند ضعیف همچنان ادامه دارد. از این حوزه به عنوان مکتب یاد می شود در حالیکه «حوزه» است نه «مکتب»، حوزه ای مشتمل است بر حکمت مشاء، حکمت اشراق، عرفان، کلام، شقوق فلسفی مثل الهی، طبیعی، ریاضی و حتی موسیقی. در همین تهران و در مدرسه سپهسالار که الان دانشگاه شهید مطهری است موسیقی تدریس می شد و موسیقی نظری هم بیان می شد.

نویسنده کتاب «تحریر ثانی تاریخ حکماء و عرفای متاخر»، با بیان اینکه فلسفه اسلامی با تاریخ فلسفه و فلاسفه ایران مساوی است، تأکید کرد: اصلاً فلسفه اسلامی یعنی فلسفه ایرانی و بالعکس، برای فلسفه در ایران 11 دوره متصور است؛ دوره اول: آغاز ترجمه (سده اول هجری)، دوره دوم: دوران نضج و کمال ترجمه (تا اواسط قرن 4)، دوره سوم: دوره فارابی، دوره چهارم: دوران ابن سینا، دوره پنجم: تهافتات (از غزالی تا ابن رشد)، دوره ششم: فترت (البته برخی به درستی آن را مکتب شیراز می نامند)، دوره هفتم: ظهور صدرالمآلهین، دوره هشتم: حلقه مفقوده (دوران اساتید واسطه و مصادف با حمله حاکم افغان به ایران که آثار شوم آن تا به امروز جاری است)، دوره نهم: دوره آخوند ملاعلی نوری است که تالی تلو صدرالمآلهین است و بعد از حمله افغان احیاگر حکمت بود، دوره دهم: حکمای اربعه و دوره یازدهم تلامیذ حکمای اربعه است..

وی در ادامه به چگونگی راه اندازی حوزه طهران در زمان ملاعلی نوری پرداخت و گفت: حوزه فلسفی تهران در 1237 با عزیمت چند تن از شاگردان ملاعلی نوری از اصفهان به تهران تاسیس شده است و از آنجا که همین امسال ما به قرن سوم تاسیس حوزه فلسفی طهران پای می گذاریم، چه خوب است، سال دیگر جشنی 200 سالگی حوزه طهران را گرامی بداریم.

صدوقی سها در ادامه به بیان برخی از شاخصه های حوزه فلسفی طهران پرداخت و گفت: نخستین مولفه این حوزه این است که در آن جمیع فنون عقلی تدریس می شود (حکمت مشاء و اشراق و عرفان و کلام و...) و دومین شاخصه آن است که آشنایی ایرانیان با فلسفه غرب در همین حوزه اتفاق می افتد. وثوق الدوله که در عالم سیاست آدم خوشنامی نیست، اما در این خصوص یکی از محورهای آشنایی ایرانیان با فلسفه های غربی است. شیخ محمدحسن برهانی و زکاءالملک از دیگر چهره های حوزه طهران هستند که در این زمینه نقش داشته اند.

وی ایجاد ارتباط با فلسفه غرب را دیگر شاخصه حوزه فلسفی طهران برشمرد و افزود: عده ای از این حوزه به غرب رفتند و فلسفه غربی را تحصیل کردند و باعث ارتباط این دو فلسفه شدند. از جمله آنها محمدکاظم عصار است و استادان فلاطوری و مهدی حائری، محمد خوانساری و شرف الدین خراسانی از دیگر چهره های این حوزه هستند که این ارتباط را برقرار ساختند.

این پژوهشگر حکمت و فلسفه اسلامی، احیای کتابت فلسفه به زبان فارسی را از دیگر ویژگی های حوزه فلسفی طهران برشمرد و گفت: متون ممتاز فلسفی ما به زبان عربی است اما در حوزه طهران با زبانی خوب فلسفه به فارسی کتابت شد که این یک ویژگی بسیار مهم فرهنگی است. ملا عبدالله زنوزی، آقا علی زنوزی، حیدرقلی خان نهاوندی قاجار، آقا میرزا مهدی آشتیانی، فاضل تونی، الهی قمشه ای و میر عبدالحسن شعرانی از چهره های برجسته این حوزه هستند که فلسفه را به فارسی خوبی نگاشته اند.

صدوقی سها افزود: در حالی که بسیاری از طلاب برای تحصیل به نجف می رفتند، طلاب زیادی که اصلاً عرب بودند برای حکمت آموزی به حوزه طهران آمدند و این نشان از تاثیر این حوزه دارد. همچنین حکما و علمایی که برای تحصیل به نجف رفتند ابتدا از همین حوزه طهران سر برآوردند. تحصیل معارف در نجف اشرف از اشعه حوزه طهران است و حکمای حوزه قم هم

به همین شکل است. حوزه عرفانی و فلسفی قم در ذیل حوزه طهران است. وی وجود رابطه قوی بین حوزه طهران و تاسیس دانشگاه تهران را آخرین ویژگی برجسته این حوزه برشمرد گفت: نیمی از استادان دانشگاه تهران از حکمای حوزه طهران بودند از جمله فاضل تونی، میرزا مهدی آشتیانی، الهی قمشه‌ای و استاد عصار. و جالب است بدانید که کشور عزیز ما ایران تنها مملکتی بر روی زمین است که در این عصر و زمانه توانسته سنت فلسفی را که از گذشته وجود داشته، زنده نگه دارد. اگرچه به آن چندان توجه نمی‌شود و گسترده نیست و اساتید رفته اند اما همین سوسو زدن مانده و سنت فلسفی هنوز در ایران جاری است. آن هم به صورت سینه به سینه نقل شده و ما باید قدر آن را بدانیم. صدوقی سها در پایان با بیان شجره‌نامه حکمی خود و نام بردن از سلسله اساتیدش که واسطه‌های او و حکمای اسکندریه و سپس یونان هستند، تاکید کرد: ما با واسطه شاگردان حکمای بزرگ یونان هستیم و همان آکادمی یونان امروز در تهران ما بقا، است؛ هچند کم فیه‌غ اما امده، ایه فیه‌غ ده، ایه خه‌غ، با زبانده. به گزارش مهر، اولین پیش نشست همایش ملی حکیم طهران؛ نکوداشت مقام علمی آقاعلی مدرس زنوزی (حکیم مؤسس) به همت دانشکده الهیات و معارف اسلامی و همکاری مجمع عالی حکمت اسلامی با حضور منوچهر صدوقی سها، دکتر کریم مجتهدی، سیدعبدالله انوار دوشنبه 25 فروردین از ساعت 10 الی 12 در دانشکده الهیات دانشگاه تهران برگزار شد و نشست دوم دوشنبه 1 اردیبهشت از ساعت 10 الی 12 در همین دانشکده برپا می شود.